

ÁLLAMELMÉLET KOLLOKVIUMI VIZSGAKÉRDÉSEK

A-tételek

Antik és középkori előzmények

1. Az ókori görög politikai gondolkodás általános jellege. Platón politikai bölcselete. Az ideális állam és az „államutópia”
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 10-13. és 13-20. o.
2. Arisztotelész politikai filozófiája: a városállam és a *zoón politikon*. Az államformák rendszere és igazolhatósága
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 20-30. o. + *Kiegészítő szakirodalom*
3. A keresztény és a középkori politikai bölcsélet főbb jellemzői. Szt. Ágoston a „két államról”.
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 31-33. o.
4. Aquinói Szt. Tamás az államról, igazságosságról és a törvényekről. Hatalom és zsarnokság kérdései a tamási elméletben
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 33-43. o.

— * — * — * —

Az államról való újkori elméleti gondolkodás paradigmái

5. Pragmatizmus / politikai realizmus és utópizmus / idealizmus a politikában. Niccolò Machiavelli elmélete. A reneszánsz állam-utópiák.
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 45-55. o.
6. A szuverenitás fogalma, klasszikus elméletei. A nép-, a nemzet és az állam szuverenitása. A szuverenitás-fogalom háttérbe szorulása és átértelmezése. Globalizáció és szuverenitás
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 56-65. o.
7. A „társadalmi szerződés” elméleteinek alapfogalmai és a klasszikus szerződéselméletek általában. A szerződéselméletek kritikái
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 66-68. & 84-86. o.
8. Thomas Hobbes a társadalmi szerződésről és az államról. John Locke a társadalmi szerződésről és az államról
Javasolt tananyag: *Államelmélet* 69-74. o. és 74-77. o.
9. A történetiség és a hagyomány szerepe az állam értelmezésében. G. B. Vico és Ch-L. Montesquieu elméletei; a történeti jogi iskola (C. F. Savigny és mások) tanainak államelméleti relevanciája
A 2023/24-es tanévben nem része a leadott tananyagnak és nem kerül számonkérésre.
10. A francia felvilágosodás államelmélete. Jean-Jacques Rousseau a társadalmi szerződésről és az államról. A „politikai radikalizmus” születése. Voltaire
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 78-84. o. és 87-91. o.
11. A német racionalizmus állambölcselete. Kant és Hegel elmélete. Marx és marxizmus: egy újfajta állam elméleti „konstrukciója” és gyakorlati megvalósítása:
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 91-99. o.

— * — * — * —

A XIX–XX. század „uralkodó eszméi” és hatásuk a modern államra

12. A liberalizmus és a liberális állam eszméje (általános jellemzők, gondolkodásmód, értékrend). A neoliberalis államfelfogás és alternatívái: fejlesztő állam, neoweberiánus kormányzat stb.
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 104-111. o. valamint *Államelmélet*: 300-303. o. és 304-307. o.
13. Liberális állameszmények és intézmények. A liberalizmus és a demokrácia viszonya. Egy állam- és/vagy politikaelméletet is alkotó liberális gondolkodó elméletének bemutatása
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 111-124. o. + szemináriumi anyag
14. A konzervativizmus jellemzői és változatai. A konzervativizmus radikalizmus-krifogalmatikája és tradicionalizmusa
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 125-131. o.
15. A konzervatív állameszmény, organikus felfogások. A konzervatív állameszmény. Egy állam- és/vagy politikaelméletet alkotó konzervatív gondolkodó államról alkotott elméletének bemutatása
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 131-136. o. + szemináriumi anyag
16. A szocialista eszmerendszer és értékrend. A szocializmus irányzatai
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 137-158. o. + szemináriumi anyag
17. Állam a szocialista elméletekben. Az államszocialista kísérletek. Egy állam- és/vagy politikaelméletet is alkotó szocialista vagy kommunista gondolkodó államról alkotott elméletének bemutatása
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 158-169. o. & Előadás + szemináriumi anyag
18. A nacionalizmus általános jellemzői. Nemzet-fogalmak és nemzet-felfogások. Egy állam- és/vagy politikaelméletet is alkotó nemzet-elvű gondolkodó elméletének bemutatása
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 170-178. o.
19. A nemzetállam: a „nemzetállam” fogalmának jelentései. A nemzetállam: a nacionalizmus mint politikai tan. Etnikai stratégiák és kisebbség-politikák. A multikulturalizmus kérdései
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 178-192. o. + *Előadás és Kiegészítő szakirodalom* + szemináriumi anyag

B-tételek**Az államfogalom kérdései**

1. Az állam definíciója és fogalma. A meghatározás módja és főbb irányai. Az államfogalmak viszonya. Az állam kétféle felfogása és ennek elméleti következményei – a „modern állam” kategóriája
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 194-200. & 227-228. o. + *Kiegészítő szakirodalom*
2. A jogászai államfelfogás és jogi államfogalom. Hans Kelsen államelmélete. Az állam mint „beszámítás”. Az állam és a jog viszonya
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 200-209. o.
3. A szociológiai államfelfogás és államfogalom. „Állam és társadalom.” Max Weber államszociológiája
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 209-216. o. + *Kiegészítő szakirodalom*
4. Az állam mint szervezet és mint szervezethez. Herman Heller elmélete. Állam és bürokrácia.
A 2023/24-es tanévben nem része a leadott tananyagnak és nem kerül számonkérésre.
5. A politikai államfelfogás és államfogalom. Carl Schmitt és Rudolf Smend elmélete. A deciozionizmus
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 216-226. o.
6. Állam és demokrácia. Elitizmus, demokratizmus és pluralizmus: a „poliarchia” (R. Dahl); a „deliberatív demokrácia” (J. Habermas) és a „közösségi döntések” (*public choice*) elmélete.
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 229-232. o. és 231-233. o.
7. Michel Foucault és a „felügyelő állam” elmélete. Alternatív mozgalmak és posztmodern elméletek az államról: ökológiai és zöld mozgalmak, feminizmus, globalizáció-kritika
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 233-242. o. + *Kiegészítő szakirodalom*
8. Speciális államfogalmak: „országállam”, „városállam”, „területi állam”, „birodalom” – „minimális” és „intervenciós” állam; „pártállam”; „fejlesztő állam” és hasonlóak
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*

- * - * - * -

A XIX–XXI. század új államtipusai

9. A jogállam kérdései; „jogállamiság” és „joguralom”. A jogállamiság nemzeti típusvariánsai.
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*: 1. & 2. & 3. (ebből: 228-258.o.)
10. A nem-demokratikus rend főbb kategóriái: „despotizmus”, „abszolutizmus”, „diktatúra”, autokrácia”, „autoriter rezsim”
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*
11. A XX-XXI. század új államtipusai (a): totalitarizmus és a totális állam. A faszizmus és a bolsevizmus állama
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*
12. A XX-XXI. század új államtipusai (c): a szociális-jóléti állam. Kiindulópontok, kritikák és modellek
Javasolt tananyag: *Államelmélet*, 266-270. o. + *Kiegészítő szakirodalom*
13. A XX-XXI. század új államtipusai (b): a tekintélyuralmi állam és az autoriter politika
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*
14. Speciális államrendszerek: teokrácia, gerontokrácia, jurisztokrácia, maffiokrácia, oligarchia és hasonlóak
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*

- * - * - * -

Állam a nemzetközi hatalmi rendszerben

15. A „világrendszer” fogalma, tagoltsága, függési formái. A „centrum és periféria” kérdései. A „fejlesztő állam”
Javasolt tananyag: *Államelmélet*: 244-248. o. + *Kiegészítő szakirodalom*
16. A „civilizációk összeesése” és a világrend átalakulása. A „kulturális identitások” politikai jelentősége
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*

- * - * - * -

Állam a jog és a politika metszéspontjain

17. Az államrend elfogadottsága: legalitás, legitimitás, legitimáció.
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom* + *szemináriumi feldolgozás*
18. Az államhatalommal szembeni engedelmesség és az azzal szembeni ellenszegülés főbb formái. A forradalomtól a polgári engedetlenségig.
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*+ *szemináriumi feldolgozás*
19. Az állam mint „forma”; az államforma. A köztársaság és a monarchia főbb kérdései
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*: *Ijoten*, 2.2. és 4.1 – 4.2 – 4.3. pontok + *szemináriumi feldolgozás*
20. Az állam semlegességének lehetősége és lehetetlensége. Az állam világnézeti semlegességének kérdései. Az állam és az egyházak viszonya; ennek története és modelljei
Javasolt tananyag: *Kiegészítő szakirodalom*+ *szemináriumi feldolgozás*

A javasolt tananyag megadásakor használt rövidítések

- ❖ *Államelmélet* = Egresi Katalin – Pongrácz Alex – Szigeti Péter – Takács Péter: *Államelmélet*. Győr, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Kar Jogelméleti Tanszék, 2016. *Letölthető a tanszéki honlapról*: <http://www.jet.sze.hu>
- ❖ *Kiegészítő szakirodalom* = A tanszéki honlapon közzétett előadásvázlatok és rövid, oktatási célú jegyzetek. *Letölthetők a következő címről*: <http://www.jet.sze.hu> – *Előadás* = a 2023/24-es tanév tavaszi szemeszterében tartott előadások. Amennyiben egy témára nem kerülne sor, azt a tételt – ha nincs hozzá sem tankönyvi, sem a tanszéki honlapon közzétett kiegészítő tananyag – a szemeszter végén törölni fogjuk.